

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO NR. 5D-2025/2.1-113 PRIEŠ MIGRACIJOS DEPARTAMENTĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS

2025 m.
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2025 m. sausio 23 d. gavo UAB „T“ direktoriaus X (toliau – Pareiškėjas) skundą dėl Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Migracijos departamentas, MD) pareigūnų veiksmų vilkinant prašymo dėl leidimo gyventi Lietuvoje išdavimo nagrinėjimą (toliau – Skundas).

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

2.1. „Mūsų Įmonėje dirbo vairuotojas iš Ukrainos Y. Z. 2024-03-01 Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos priėmė sprendimą Nr. 24S67353, kuriuo jam buvo atsisakyta išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje. Y. Z. su skundu kreipėsi į Regionų administracinį teismą, kad būtų panaikintas šitas sprendimas.“ (Šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „2024 m. gegužės mėn. 13 d. Regionų administracinio teismo teisėjų kolegija priėmė sprendimą pareiškėjo Y. Z. skundą tenkinti ir panaikinti Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2024-03-01 sprendimą Nr. 24S67353, kuriuo pareiškėjui atsisakyta išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje. Migracijos departamentas buvo įpareigotas iš naujo išnagrinėti pareiškėjo prašymą dėl leidimo laikinai gyventi Lietuvoje išdavimo.“

2.3. „Praėjus pusantro mėnesio, 2024 m. birželio mėn. 27 d., nei pareiškėjas, nei įmonė, kaip suinteresuotas asmuo negavę jokių žinių, kreipiamės į Migracijos departamentą kaip vykdomas įsiteisėjęs teismo sprendimas. 2024 m. liepos mėn. 8 d. buvo gautas Migracijos departamento sprendimų projektų skyriaus patarėjos p. M. P. atsakymą, jog Migracijos departamentas, informuoja, jog siekiant nustatyti, ar nėra UTPĮ 35 str. 1 d. nustatytų pagrindų, dėl kurių galėtų būti priimtas sprendimas atsisakyti išduoti leidimą laikinai gyventi Ukrainos piliečio Y. Z. prašymo nagrinėjimas užsitęsė.“

2.4. „Vadovaujantis elementaria logika, Migracijos departamentas ieško pagrindų kaip nevykdyti teismo sprendimo. Sprendimas turi įstatymo galą, nes yra įsiteisėjęs. Departamentas ieško pagrindų numatytų Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 35 str. 1 d., dėl kurių galėtų būti priimtas sprendimas atsisakyti išduoti leidimą, nors dėl to paties teismas priėmė sprendimą, jog Migracijos departamentas ankstesnis sprendimas tuo pačiu pagrindu yra neteisėtas.“

2.5. „Y. Z. laimėjęs bylą dėl neteisėtų Migracijos departamento veiksmų, prabuvęs Lietuvoje be pragyvenimo šaltinio beveik pusę metų buvo priverstas išvykti iš Lietuvos.“

3. Pareiškėjas prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2025 m. vasario 10 d. raštu Nr. SE-304 kreipėsi į MD, prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

MD 2025 m. kovo 7 d. atsakymu Nr. 10K-1614 Seimo kontrolierę informavo:

4.1. „Migracijos departamentas, išnagrinėjęs Y. Z. prašymą skubos tvarka išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje (toliau – leidimas laikinai gyventi) Nr. 2310-LLG-1074, dėl kurio tarpininkavo UAB „T“ (toliau – Bendrovė), 2024 m. kovo 1 d. priėmė neigiamą sprendimą Nr. 24S67353. Y. Z., nesutikdamas su priimtu sprendimu, apskundė jį teismui. 2024 m. gegužės 13 d. Regionų administracinio teismo (toliau – RAT) sprendimu panaikintas Migracijos departamento 2024 m. kovo 1 d. sprendimas Nr. 24S67353, kartu įpareigota iš naujo išnagrinėti užsieniečio prašymą dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo. Minimas RAT sprendimas įsiteisėjo 2024 m. gegužės 28 d. Pažymime, jog teismui panaikinus Migracijos departamento sprendimą atsisakyti išduoti (pakeisti) leidimą laikinai gyventi, prašymas iš naujo turi būti išnagrinėtas per Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – Įstatymo) 33 ar 34¹ str. numatytus terminus (priklausomai nuo to, ar prašymas buvo pateiktas bendra tvarka, ar skubos), juos skaičiuojant nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo. Šiuo atveju, Y. Z. prašymas iš naujo turėjo būti išnagrinėtas ir sprendimas priimtas per 45 kalendorines dienas nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos.

Tuo metu, kai buvo gautas RAT sprendimas, Migracijos departamentas atlikinėjo Bendrovės veiklos vertinimą, kurio metu rinkti sprendimų priėmimui reikalingi duomenys, taip pat 2024 m. birželio 6 d. raštu Nr. 24SD12739 kreiptasi ir į pačią Bendrovę dėl informacijos patikslinimo [...]. Atsižvelgus į tai, Migracijos departamentas, atsakydamas į 2024 m. birželio 27 d. Bendrovės paklausimą dėl Y. Z. prašymo išduoti leidimą laikinai gyventi nagrinėjimo iš naujo [...], 2024 m. liepos 8 d. rašte Nr. 24SD15745 nurodė, jog siekiant nustatyti, ar nėra Įstatymo 35 str. 1 d. nustatytų pagrindų, dėl kurių galėtų būti priimtas sprendimas atsisakyti išduoti leidimą laikinai gyventi, užsieniečio prašymo nagrinėjamas užsitęsė [...]. Pažymime, jog Migracijos departamentas, priimdamas sprendimus dėl užsieniečių pateiktų prašymų išduoti arba atsisakyti išduoti leidimus laikinai gyventi, siekia užtikrinti, jog šie sprendimai atitiktų Įstatymo nuostatas.

Kartu paminėtina, kad Lietuvos migracijos politikos gairės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 79, nustato, jog svarbu užtikrinti efektyvų teisėtos veiklos, taip pat ir savarankiškos ekonominės veiklos srityje, teisinio reglamentavimo įgyvendinimą, kad nebūtų piktnaudžiaujama leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo sistema ir atvykstantys gyventi į Lietuvą užsieniečiai imtųsi realios teisėtos veiklos, kuri yra pelninga arba naudinga (kai nesiekama pelno), arba dirbtų pagal darbo sutartį. Turi būti laikomasi nuostatos, kad realios veiklos nevykdysiantys arba nevykdantys užsieniečiai neturi galimybės įgyti teisės būti ir gyventi Lietuvoje ar ją išsaugoti (12.2.7 p.)“.

4.2. „2024 m. liepos 29 d. Migracijos departamente gautas Y. Z. prašymas nutraukti prašymo išduoti leidimą laikinai gyventi Nr. 2310-LLG-1074 nagrinėjimą [...].

Apie sprendimą nutraukti nurodyto prašymo nagrinėjimą informuotas tiek užsienietis, tiek Bendrovės atstovas [...]. Taip pat paminėtina, kad Migracijos departamente buvo gautas 2024 m. rugpjūčio 2 d. Bendrovės prašymas informuoti, kodėl nevykdomas RAT sprendimas dėl Y. Z. [...]. Migracijos departamentas 2024 m. rugpjūčio 22 d. raštu Nr. 24SD20351 informavo Bendrovę, jog užsieniečio prašymo nagrinėjimas yra nutrauktas“.

4.3. „Kaip jau minėta, 2024 m. birželio 6 d. raštu Nr. 24SD12739 Bendrovei buvo išsiųstas paklausimas dėl sprendimų priėmimui reikalingos informacijos pateikimo bei 2024 m. liepos 8 d. rašte Nr. 24SD15745 nurodyta, jog siekiant nustatyti, ar nėra Įstatymo 35 str. 1 d. nustatytų pagrindų, Y. Z. prašymo nagrinėjimas užsitęsė.“

4.4. „Papildomai informuojame, kad š. m. vasario pradžioje Migracijos departamentas informaciją dėl 2024 m. gegužės 13 d. RAT sprendimo vykdymo Y. Z. atžvilgiu teikė ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai (toliau – LR VRM), nagrinėjusiai 2024 m. gruodžio 16 d. E. B. skundą. Dėl nurodyto skundo nagrinėjimo LR VRM Bendrovei ir Migracijos departamentui pateikė 2025 m. vasario 26 d. raštą Nr. 1D-1005.“

4.5. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2025 m. vasario 26 d. atsakyme į Pareiškėjo skundą nurodoma:

„Regionų administracinis teismas 2024-05-13 sprendimu administracinėje byloje Nr. I2-7871-595/2024 nusprendė panaikinti Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – MD) 2024-03-01 sprendimą Nr. 24S67353, kuriuo pareiškėjui Y. Z. atsisakyta išduoti LLG Lietuvos Respublikos Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – UTPĮ) 40 straipsnio 1 dalies 4 punkto pagrindu (ketinant dirbti Bendrovėje), ir įpareigojo MD iš naujo išnagrinėti pareiškėjo prašymą dėl LLG išdavimo.

Šis teismo sprendimas per 14 kalendorinių dienų nuo jo paskelbimo dienos apeliacine tvarka apskūstas nebuvo, todėl, pasibaigus apeliacinio apskundimo terminui, įsiteisėjo 2024-05-28.

[...] vadovaujantis UTPĮ 33 straipsnio 1 dalies 1 punktu, užsieniečio prašymas dėl LLG išdavimo bendra tvarka turi būti išnagrinėtas ir LLG turi būti išduotas arba atsisakyta jį išduoti ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo prašymo pateikimo dienos, o vadovaujantis UTPĮ 34¹ straipsnio 1 dalimi, nagrinėjant prašymą skubos tvarka UTPĮ 33 straipsnio 1 dalyje nustatyti terminai turi būti trumpinami per pusę. Jūsų skunde minimo užsieniečio Y. Z. atveju tai reiškia, kad jo prašymas skubos tvarka išduoti LLG pagal UTPĮ 40 straipsnio 1 dalies 4 punktą turėjo būti išnagrinėtas ir LLG išduotas arba atsisakyta jį išduoti per 1,5 mėnesio terminą (pradedant skaičiuoti nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo). VRM pagal MD jai pateikus duomenis nustatė, Jūsų minimo užsieniečio atveju MD sprendimas išduoti LLG ar atsisakyti jį išduoti, vykdant pirmiau aptartą teismo sprendimą, užsieniečio atžvilgiu nebuvo priimtas, nes 2024-07-29 MD buvo gautas paties užsieniečio prašymas nutraukti prašymo išduoti LLG nagrinėjimą. Atsižvelgus į pastarąjį užsieniečio prašymą, priimtas MD 2024-07-30 sprendimas prašymo nagrinėjimą nutraukti. VRM nustatė, kad apie šias aplinkybes MD informavo Bendrovę tiek 2024-07-30 per MIGRIS [...], tiek 2024-08-22 raštu Nr. 24SD20351 [...], todėl jos Bendrovei neabejotinai žinomos.

Tačiau šiuo aspektu VRM pastebi, kad nepaisant MD 2024-07-29 gauto užsieniečio prašymo nutraukti prašymo dėl LLG išdavimo nagrinėjimą, teismo sprendimas iki šio termino nebuvo įvykdytas, t. y. galutinis MD sprendimas išduoti LLG ar atsisakyti jį išduoti nebuvo priimtas, todėl yra pagrindas išvadai, kad nesilaikyta pirmiau minėto užsieniečio prašymui dėl LLG išdavimo išnagrinėti ir sprendimui dėl jo priimti taikytino 1,5 mėnesio termino.

VRM patikina Bendrovę, kad UTPĮ 33 ir 34¹ straipsniuose nustatytų terminų laikymosi problematiką yra aptarusi su MD, kuris informavo VRM, kad peržiūrėjo vidines

procedūras, darbų organizavimą ir įvedė praktines priemones šiai ir kitoms problemoms spręsti.

Per teismo sprendimų vykdymo terminų prizmę VRM konstatuoja, kad įsiteisėjusių teismo sprendimų vykdymo vilkinimas nėra pateisinamas, ir pakartotinai atkreipia MD dėmesį į šiame rašte nustatytas aplinkybes, prašydama užtikrinti tinkamą pirmiau minėtų UTPĮ nuostatų laikymąsi.

Skunde nemažai dėmesio skirta aplinkybei, kad MD „<...> ieško pagrindų kaip nevykdyti teismo sprendimo“, nes MD 2024-07-08 raštu Nr. 24SD15745 Bendrovė buvo informuota, jog „<...> siekiant nustatyti, ar nėra UTPĮ 35 str. 1 d. nustatytų pagrindų, dėl kurių galėtų būti priimtas sprendimas atsisakyti išduoti leidimą laikinai gyventi, Ukrainos piliečio Y. Z., <...>, prašymo nagrinėjamas užsitęsė“ (tai, Bendrovės teigimu, patvirtina, kad MD ieško pagrindų, dėl kurių vėl galėtų būti priimtas sprendimas atsisakyti išduoti LLG užsieniečiui, nors ankstesnį tokio pobūdžio MD sprendimą teismas panaikino).

Šiuo aspektu VRM paaiškina, kad patikrinimas, ar nėra atsisakymo išduoti užsieniečiui LLG pagrindų pagal UTPĮ 35 straipsnį, yra standartinė procedūra, atliekama visais prašymų dėl LLG išdavimo nagrinėjimo atvejais. Paaiškiname, kad pagal Leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo tvarkos aprašo 64 punktą, „MD įgaliotas valstybės tarnautojas, nagrinėjantis užsieniečio <...> prašymą išduoti arba pakeisti leidimą ir prie jo pridėtus dokumentus, privalo nustatyti, ar užsienietis atitinka Įstatymo 26 straipsnio 1 dalyje nustatytas leidimo laikinai gyventi išdavimo ar keitimo sąlygas, ar jis atitinka sąlygas, kurios nustatytos leidimui laikinai gyventi gauti konkrečiu Įstatyme nustatytu pagrindu, ir ar nėra Įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje nurodytų pagrindų, dėl kurių gali būti atsisakyta išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi“. Tai reiškia, kad MD atliekamas patikrinimas, ar nėra atsisakymo išduoti užsieniečiui LLG pagrindų pagal UTPĮ 35 straipsnį, nagrinėjant užsieniečio prašymą dėl LLG išdavimo, pats savaime nėra perteklinis ar nepagrįstas, taip pat jis taikomas ir tais atvejais, kai teismo sprendimu MD įpareigojamas užsieniečio prašymą išnagrinėti iš naujo (dėl tokio atvejo išimtytys UTPĮ ir Apraše nenustatytos).“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

5. *Lietuvos Respublikos Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – Įstatymas):*

4 straipsnio „Užsieniečių buvimo, gyvenimo Lietuvos Respublikoje ir vykimo per Lietuvos Respublikos teritoriją kontrolė“:

4 dalis – „Užsieniečio keliamos grėsmės valstybės saugumui vertinimą atlieka Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas, o grėsmės viešajai tvarkai ar visuomenei – policija arba Valstybės sienos apsaugos tarnyba.“

5 dalis – „Migracijos departamentas, gavęs užsieniečio prašymą išduoti jam leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje (toliau – leidimas gyventi), spręsdamas dėl prieglobsčio Lietuvos Respublikoje ar laikinosios apsaugos užsieniečiui suteikimo, privalo gauti šio straipsnio 4 dalyje nurodytų institucijų įvertinimą, ar nėra šio straipsnio 4 dalyje nurodytų grėsmių valstybės saugumui, viešajai tvarkai ar visuomenei. Leidimas gyventi užsieniečiui išduodamas tik gavus šių institucijų išvadas, kad užsienietis nekelia grėsmės valstybės saugumui ir viešajai tvarkai ar visuomenei. Prieglobstis Lietuvos Respublikoje ar laikinoji apsauga užsieniečiui suteikiami tik gavus išvadą, kad šis užsienietis nekelia grėsmės valstybės saugumui, ir išvadą, kad užsienietis, kuriam šio Įstatymo nustatyta tvarka suteikiama papildoma apsauga, nekelia grėsmės visuomenei, o užsienietis, kuriam suteikiamas pabėgėlio statusas arba laikinoji

apsauga, nėra įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu pripažintas kaltu dėl labai sunkaus nusikaltimo padarymo ir nekelia grėsmės visuomenei. Šioje dalyje nurodytos išvados pateikiamos ne vėliau kaip per 14 kalendorinių dienų nuo prašymo gavimo dienos. Jeigu dėl svarbių priežasčių Valstybės saugumo departamentas ir policija arba Valstybės sienos apsaugos tarnyba negali pateikti šiame straipsnyje nurodytų išvadų per nustatytą terminą, jie apie tai informuoja Migracijos departamentą. Bendras išvadų pateikimo terminas negali viršyti 28 kalendorinių dienų nuo prašymo gavimo dienos. Šio straipsnio 4 dalyje nurodytų institucijų teikiamos išvados, kad užsienietis kelia grėsmę valstybės saugumui ir (ar) viešajai tvarkai ar visuomenei, turi būti motyvuotos.“

33 straipsnio „Prašymo išduoti ar pakeisti leidimą gyventi, naujai įforminti leidimą laikinai gyventi nagrinėjimo ir leidimo gyventi išdavimo, pakeitimo arba atsisakymo išduoti ar pakeisti šį leidimą terminai“ 1 dalis – „Užsieniečio prašymas išduoti ar pakeisti leidimą gyventi turi būti išnagrinėtas ir leidimas gyventi turi būti išduotas, pakeistas arba atsisakyta jį išduoti ar pakeisti: 1) dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo, išskyrus šios dalies 2 ir 3 punktuose nurodytus atvejus, – ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo prašymo pateikimo dienos“.

34¹ straipsnio „Leidimo gyventi išdavimas, keitimas ir naujas įforminimas skubos tvarka“ 1 dalis – „Užsieniečio prašymu prašymas išduoti ar pakeisti leidimą gyventi gali būti nagrinėjamas ir šis dokumentas gali būti išduodamas ar keičiamas skubos tvarka. Nagrinėjant užsieniečio prašymą išduoti ar pakeisti leidimą gyventi ir šį dokumentą išduodant ar keičiant skubos tvarka, šio įstatymo 33 straipsnio 1 dalyje nustatyti terminai trumpinami per pusę.“

35 straipsnio „Atsisakymo išduoti ar pakeisti užsieniečiui leidimą gyventi pagrindai“ 1 dalis – „Išduoti ar pakeisti leidimą gyventi užsieniečiui atsisakoma, jeigu:

1) jo gyvenimas Lietuvos Respublikoje gali grėsti valstybės saugumui, viešajai tvarkai ar žmonių sveikatai;

2) duomenys, kuriuos jis pateikė norėdamas gauti leidimą gyventi, neatitinka tikrovės arba buvo pateikti neteisėtai įgyti ar suklastoti dokumentai, arba yra rimtas pagrindas manyti, kad sudaryta fiktyvi santuoka, fiktyvi registruota partnerystė, fiktyvus įvaikinimas ar kad įmonė, kurios dalyvis, kaip jis apibrėžiamas Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse (toliau – dalyvis), ar vadovas yra užsienietis, priimančioji įmonė, įsteigta Lietuvos Respublikoje, į kurią užsienietis perkeliamas įmonės viduje, arba priimantysis subjektas yra fiktyvi įmonė;

3) dėl jo kita Šengeno valstybė į Šengeno informacinę sistemą yra įtraukusi įspėjimą dėl neįsileidimo pagal Reglamento (EB) Nr. 1987/2006 nuostatas, perspėjimą dėl draudimo užsieniečiui atvykti ir apsigyventi pagal Reglamento (ES) 2018/1861 nuostatas arba perspėjimą dėl užsieniečio grąžinimo pagal Reglamento (ES) 2018/1860 nuostatas kartu su draudimu atvykti ir nėra pagrindo išduoti leidimą gyventi dėl humanitarinių priežasčių ar tarptautinių įsipareigojimų arba jis yra įtrauktas į užsieniečių, kuriems draudžiama atvykti į Lietuvos Respubliką, nacionalinį sąrašą; [...]

5) neturi pakankamai lėšų ir (ar) negauna reguliarių pajamų, kurių pakanka pragyventi Lietuvos Respublikoje. Šio įstatymo 46 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatytu atveju išduoti ar pakeisti leidimą gyventi užsieniečiui taip pat atsisakoma, jeigu užsienietis neturi pakankamai lėšų studijoms ir grįžimo kelionės išlaidoms apmokėti;

6) jis nepateikė rašytinio pasižadėjimo, kad deklaruos savo gyvenamąją vietą gyvenamojoje patalpoje, kuri atitiks vienam asmeniui tenkančio gyvenamojo ploto reikalavimą;

7) neturi galiojančio sveikatos draudimą patvirtinančio dokumento, kai Lietuvos Respublikos įstatymų numatytais atvejais nėra apdraustas privalomuoju sveikatos draudimu, arba neturi Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytais atvejais ir tvarka patvirtinto Lietuvos Respublikoje gyvenančio Lietuvos Respublikos piliečio arba užsieniečio įsipareigojimo apmokėti išlaidas už gyvenimo Lietuvos Respublikoje laikotarpiu jam suteiktas sveikatos

priežiūros paslaugas;

8) yra rimtas pagrindas manyti, kad jis yra padaręs nusikaltimą taikai, nusikaltimą žmoniškumui ar karo nusikaltimą, kaip jie apibrėžiami Lietuvos Respublikos įstatymuose, tarptautinėse sutartyse arba kituose tarptautinės teisės šaltiniuose, arba kurstė ar kitaip dalyvavo darant tokius nusikaltimus;

9) užsienietis pakartotinai neįvykdė šio įstatymo 36 straipsnio 1 ar 2 dalyje nurodytų įpareigojimų;

10) užsienietis ir jo šeimos narys, kuris atvyko gyventi į Lietuvos Respubliką šeimos susijungimo pagrindu, daugiau negyvena palaikydami realius santuokinius ar šeimos santykius.

11) jis turi didesnę negu vieno bazinės socialinės išmokos dydžio skolą Lietuvos Respublikos valstybės biudžetui, savivaldybių biudžetams ar fondams, į kuriuos mokamus mokesčius administruoja Valstybinė mokesčių inspekcija, ar valstybės socialinių fondų biudžetams, nevykdo įsipareigojimų muitinei (išskyrus atvejus, kai užsieniečiui mokesčių, delpinigių, baudų mokėjimas išdėstytas dalimis ar atidėtas Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka arba dėl šių mokesčių, delpinigių, baudų vyksta mokestinis ginčas) arba nėra pateikęs bent vienos iš privalomų teikti mokesčių deklaracijų;

12) yra rimtas pagrindas manyti, kad gali kilti užsieniečio nelegalios migracijos grėsmė;

13) per šio įstatymo 33 straipsnio 4 dalyje nurodytu atveju nustatytą terminą nepateikti prašymą išduoti ar pakeisti leidimą gyventi pagrindžiantys duomenys ir (ar) dokumentai sprendimui dėl leidimo gyventi išdavimo ar pakeitimo priimti;

14) jis neatitinka sąlygų, kurios nustatytos leidimui gyventi gauti konkrečiu šiame įstatyme nustatytu pagrindu;

15) yra rimtas pagrindas manyti, kad leidimo gyventi prašoma siekiant išvengti baudžiamosios atsakomybės, jeigu Lietuvos Respublikos įstatymai už tokio nusikaltimo padarymą numato baudžiamąją atsakomybę, taikymo užsienio valstybėje ir (arba) užsienietis darys nusikalstamas veikas Lietuvos Respublikoje;

16) darbdavys, kuris įsipareigoja įdarbinti užsienietį pagal darbo sutartį, arba bent vienas iš darbdavių, kuris įsipareigoja įdarbinti užsienietį pagal darbo keliems darbdaviams sutartį, kai dėl leidimo laikinai gyventi kreipiamasi pagal šio įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 4 ar 4¹ punktą, ar priimančioji įmonė, įsteigta Lietuvos Respublikoje, į kurią užsienietis perkeliamas įmonės viduje, ar priimančysis subjektas:

a) yra bausti už leidimą dirbti nelegalų darbą, nedeklaruotą darbą ar užsieniečių įdarbinimo tvarkos pažeidimus pagal Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo nuostatas ir nuo dienos, kurią skirta bauda sumokėta ar įpareigojimas įvykdytas, praėjo mažiau kaip vieneri metai arba per pastaruosius 5 metus yra įsiteisėjęs apkaltinamasis teismo nuosprendis dėl Lietuvos Respublikoje nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių darbo. Taip pat, kai darbdavio, kuris įsipareigoja įdarbinti užsienietį pagal darbo sutartį, arba bent vieno iš darbdavių, kuris įsipareigoja įdarbinti užsienietį pagal darbo keliems darbdaviams sutartį, kai dėl leidimo laikinai gyventi kreipiamasi pagal šio įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 4 ar 4¹ punktą, priimančiosios įmonės, įsteigtos Lietuvos Respublikoje, į kurią užsienietis perkeliamas įmonės viduje, ar priimančiojo subjekto vadovas ar vadovo įgaliotas asmuo buvo bausti už leidimą dirbti nelegalų darbą, nedeklaruotą darbą ar užsieniečių įdarbinimo tvarkos pažeidimus pagal Užimtumo įstatymo nuostatas ir (arba) buvo skirta administracinė nuobauda pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksą už nelegalų darbą ir nuo dienos, kurią skirta bauda sumokėta ar įpareigojimas įvykdytas, praėjo mažiau kaip vieneri metai;

b) turi didesnę negu vieno bazinės socialinės išmokos dydžio mokestinę nepriemoką Lietuvos Respublikos valstybės biudžetui, savivaldybių biudžetams ar fondams, į kuriuos mokamus mokesčius administruoja Valstybinė mokesčių inspekcija, ar valstybės socialinių

fondų biudžetams (išskyrus atvejus, kai mokesčių, delspinigių, baudų mokėjimas išdėstytas dalimis ar atidėtas Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka arba dėl šių mokesčių, delspinigių, baudų vyksta mokestinis ginčas);

c) nevykdo įsipareigojimų muitinei arba yra nesumokėję Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka skirtos baudos (baudų), kurios (kurių) dydis (suma) didesnis (didesnė) negu vienas bazinės socialinės išmokos dydis (išskyrus atvejus, kai baudų mokėjimas išdėstytas dalimis ar atidėtas Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka arba dėl baudų vyksta ginčas);

d) yra likviduojami, bankrutuojantys arba nevykdo ekonominės veiklos;

e) laikinojo įdarbinimo įmonė nėra įrašyta į Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybinė darbo inspekcija) sudaromą ir jos interneto svetainėje skelbiamą laikinojo įdarbinimo įmonių sąrašą, kai darbdavys užsienietį ketina įdarbinti pagal laikinojo darbo sutartį;

17) jis nesilaikė perkeliama įmonės viduje užsieniečiui taikomų judėjimo tarp priimančiųjų įmonių, įsteigtų Europos Sąjungos valstybėse narėse, sąlygų, nurodytų šio įstatymo 11 straipsnio 6 dalyje ir 44² straipsnio 6 dalyje;

18) užsienietis, priimtas studijuoti į mokslo ir studijų instituciją pagal studijų programą (programas), yra surinkęs mažiau kaip 40 studijų kreditų per pastaruosius vienerius studijų metus ir šio straipsnio 1¹ dalyje nustatyta tvarka nenustatyta pateisinamų priežasčių arba yra pašalintas iš mokslo ir studijų institucijos pagal jos nustatytą studijų organizavimo tvarką;

19) duomenys, kuriuos pateikė fizinis ar juridinis asmuo, kviečiantis užsienietį, neatitinka tikrovės arba buvo pateikti neteisėtai įgyti ar suklastoti dokumentai;

20) yra išnaudota kvota, nustatyta vadovaujantis šio įstatymo 57¹ straipsniu;

21) nustatoma, kad pas darbdavį, kuris įsipareigoja įdarbinti užsienietį pagal darbo sutartį, arba vieną iš darbdavių, kuris įsipareigoja įdarbinti užsienietį pagal darbo keliems darbdaviams sutartį, kai dėl leidimo laikinai gyventi kreipiamasi pagal šio įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 4 punktą, ilgiau negu 90 dienų per pastarųjų 180 dienų laikotarpį buvo nustatytas nedraudžiamasis laikotarpis bent dviem įdarbintiems užsieniečiams, išskyrus atvejus, kai užsienietis nedirbo dėl nėštumo, gimdymo, tėvystės atostogų ir (arba) atostogų vaikui prižiūrėti, ligos ar nelaimingo atsitikimo arba kai darbdavys pateikia dokumentą, patvirtinantį, kad tokiam užsieniečiui buvo taikomi ne Lietuvos Respublikos teisės aktai, reglamentuojantys socialinio draudimo sritį.“

40 straipsnio „Leidimo laikinai gyventi išdavimo ir keitimo pagrindai“ 1 dalis – „Leidimas laikinai gyventi gali būti išduodamas ar keičiamas užsieniečiui, jeigu: [...] 4) jis ketina dirbti Lietuvos Respublikoje pagal šio įstatymo 44 straipsnio nuostatas.“

6. Leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2005 m. spalio 12 d. įsakymu Nr. 1V-329 (aktuali akto redakcija, galiojanti nuo 2024 m. lapkričio 16 d.), (toliau – Aprašas) 64 punktas – „Migracijos departamento įgaliotas valstybės tarnautojas, nagrinėjantis užsieniečio, išskyrus JK piliečių ir jų šeimos narių, kuriems taikomas Susitarimas, prašymą išduoti arba pakeisti leidimą ir prie jo pridėtus dokumentus, privalo nustatyti, ar užsienietis atitinka įstatymo 26 straipsnio 1 dalyje nustatytas leidimo laikinai gyventi išdavimo ar keitimo sąlygas, ar jis atitinka sąlygas, kurios nustatytos leidimui laikinai gyventi gauti konkrečiu įstatyme nustatytu pagrindu, ir ar nėra įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje nurodytų pagrindų, dėl kurių gali būti atsisakyta išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi.“

7. Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos

nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2000 m. spalio 6 d. įsakymu Nr. 388:

9 punktas – „Migracijos departamento veiklos tikslas yra užtikrinti ir organizuoti Europos Sąjungos laisvo asmenų judėjimo principo, vizų, imigracijos, prieglobsčio, taip pat kitus užsieniečių teisinės padėties klausimus reglamentuojančių teisės aktų nuostatų įgyvendinimą, Lietuvos Respublikos pilietybės klausimų sprendimą, asmens tapatybę ir Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinančių dokumentų, tarnybinio paso išdavimą.“

10 punktas – „Migracijos departamentas, siekdamas jam nustatyto veiklos tikslo, atlieka šias funkcijas: [...] 10.29. nagrinėja asmenų prašymus, pranešimus ir skundus, priima sprendimus dėl juose keliamų klausimų; [...]“

Tyrimo išvados

8. Pareiškėjas nurodė, kad Bendrovė įdarbino vairuotoją iš Ukrainos, tačiau Migracijos departamentas atsisakė jam išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje. Šis sprendimas buvo apskųstas teismui ir 2024 m. gegužės 13 d. Regionų administracinio teismo teisėjų kolegija skundą tenkino, panaikino Migracijos departamento sprendimą ir įpareigojo MD iš naujo išnagrinėti užsieniečio prašymą dėl leidimo laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo. Praėjus pusantro mėnesio, 2024 m. birželio 27 d., nei užsienietis, nei Bendrovė negavo informacijos apie teismo sprendimo įvykdymą ir naujo sprendimo priėmimą.

9. Skundo tyrimo metu nustatyta:

- Migracijos departamentas, išnagrinėjęs užsieniečio prašymą skubos tvarka išduoti leidimą laikinai gyventi, 2024 m. kovo 1 d. priėmė neigiamą sprendimą.

- 2024 m. gegužės 13 d. Regionų administracinis teismas priėmė sprendimą panaikinti Migracijos departamento 2024 m. kovo 1 d. sprendimą ir įpareigojo MD iš naujo išnagrinėti užsieniečio prašymą dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo. Teismo sprendimas įsiteisėjo 2024 m. gegužės 28 d.

- MD, vykdydamas teismo įpareigojimą išnagrinėti prašymą iš naujo, 2024 m. birželio 6 d. kreipėsi į Bendrovę dėl informacijos apie užsienietį patikslinimo.

- Bendrovė 2024 m. birželio 27 d. kreipėsi į MD, prašydama informuoti, kodėl dar nepriimtas sprendimas dėl užsieniečio prašymo išduoti leidimą laikinai gyventi.

- MD 2024 m. liepos 8 d. atsakyme Bendrovei paaiškino, jog siekiant nustatyti, ar nėra Įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje nustatytų pagrindų, dėl kurių galėtų būti priimtas sprendimas atsisakyti išduoti leidimą laikinai gyventi, užsieniečio prašymo nagrinėjimas užsitęsė.

- Migracijos departamente 2024 m. liepos 29 d. gautas užsieniečio prašymas nutraukti prašymo išduoti leidimą laikinai gyventi nagrinėjimą.

- MD 2024 m. liepos 30 d. priėmė sprendimą nutraukti prašymo nagrinėjimą ir apie tai per MIGRIS informavo užsienietį ir Bendrovės atstovą.

- Migracijos departamente 2024 m. rugpjūčio 2 d. buvo gautas Bendrovės prašymas informuoti, kodėl nevykdomas teismo sprendimas. Migracijos departamentas 2024 m. rugpjūčio 22 d. raštu dar kartą informavo Bendrovę, jog užsieniečio prašymo nagrinėjimas yra nutrauktas.

10. Įstatymo 33 ir 34¹ straipsniuose numatyta, kad užsieniečio prašymas dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo bendra tvarka turi būti išnagrinėtas ir leidimas turi būti išduotas arba atsisakyta jį išduoti ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo prašymo pateikimo dienos, o nagrinėjant prašymą skubos tvarka UTPĮ 33 straipsnio 1 dalyje nustatyti terminai turi būti trumpinami per pusę.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad užsieniečio prašymas išduoti leidimą laikinai gyventi buvo pateiktas prašant jį išnagrinėti skubos tvarka, todėl prašymas turėjo būti išnagrinėtas ir MD sprendimas turėjo būti priimtas per 1,5 mėnesio terminą nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos, tai yra iki 2024 m. liepos 12 d., tačiau tai nebuvo padaryta.

11. Aprašo 64 punkte numatyta, kad Migracijos departamento įgaliotas valstybės tarnautojas, nagrinėjantis užsieniečio prašymą išduoti arba pakeisti leidimą ir prie jo pridėtus dokumentus, privalo nustatyti, ar užsienietis atitinka Įstatymo 26 straipsnio 1 dalyje nustatytas leidimo laikinai gyventi išdavimo ar keitimo sąlygas, ar jis atitinka sąlygas, kurios nustatytos leidimui laikinai gyventi gauti konkrečiu Įstatyme nustatytu pagrindu, ir ar nėra Įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje nurodytų pagrindų, dėl kurių gali būti atsisakyta išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi.

Migracijos departamentas, atsakydamas į Bendrovės prašymą dėl teismo sprendimo vykdymo, paaiškino, kad prašymo nagrinėjimo procedūra užsitęsė, nes yra vertinama, ar nėra Įstatymo 35 straipsnyje numatytų pagrindų, dėl kurių galėtų būti priimtas sprendimas atsisakyti išduoti leidimą laikinai gyventi.

Pastebėtina, kad vadovaujantis Aprašo nuostatomis, prašymo nagrinėjimo metu turi būti vertinamos Įstatymo 35 straipsnio 1 dalies sąlygos, tačiau taip pat turi būti vertinamos ir kitos Įstatyme ir Apraše išvardintos aplinkybės, kurių sąrašas Apraše išdėstytas 23 punktuose su papunkčiais, todėl, nors formaliai vertinant, pateiktas MD atsakymas Pareiškėjui yra neprieštaraujantis teisės aktų nuostatomis, tačiau vėlavimo priimti sprendimą priešasčių motyvavimas vien Įstatymo 35 straipsnio 1 dalimi nesukelia pasitikėjimo institucija ir verčia abejoti priimamo sprendimo pagrįstumu.

Atkreiptinas dėmesys, kad nagrinėdamas asmenų prašymus ir skundus, Migracijos departamentas, kaip viešojo administravimo subjektas, privalo laikytis įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiknaudžiavimo valdžia, lygiateisiškumo, efektyvumo principų, turi veikti apdairiai ir rūpestingai.

12. Būtina pažymėti ir tai, kad iš Seimo kontrolieri pateiktos informacijos nustatyta, jog iš naujo nagrinėjant užsieniečio prašymą dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo, MD tik vieną kartą kreipėsi į Bendrovę dėl informacijos pateikimo, ir nepateikta daugiau jokių duomenų apie tai, kokių dar veiksmų buvo imtasi, nagrinėjant prašymą.

MD informavo, kad 2024 m. liepos 29 d. buvo gautas užsieniečio prašymas nebenagrinėti jo prašymo, todėl prašymo nagrinėjimo procedūra buvo nutraukta. Būtina pažymėti, kad užsieniečio prašymas turėjo būti išnagrinėtas ir sprendimas turėjo būti priimtas dar iki šio užsieniečio prašymo gavimo dienos. Vertinant Pareiškėjo pateiktą informaciją, matyti, jog tokį užsieniečio prašymo pateikimą galimai lėmė būtent tai, kad jis, Migracijos departamentui nepriėmus sprendimo per teisės aktuose nustatytą terminą, buvo priverstas atsisakyti darbo ir išvykti iš Lietuvos.

13. Seimo kontrolierė atkreipia dėmesį, kad terminų nesilaikymas priimant sprendimus Migracijos departamente yra bene dažniausiai nustatoma problema, kurios priežastys turi būti šalinamos. Kaip jau ne kartą Seimo kontrolierė akcentavo, terminų priimant sprendimus nesilaikymas daro labai didelę įtaką užsieniečių gyvenimo Lietuvoje klausimams, o prašymų nagrinėjimo procedūrų ir terminų nesilaikymas pažeidžia ne tik teisinės valstybės, teisės viršenybės, gero viešojo administravimo, atsakingo valdymo principus, bet ir teisėtų lūkesčių

apsaugos principą bei prisideda prie nepasitikėjimo valstybe (jos institucijomis) didėjimo¹.

Asmenų teisėti lūkesčiai yra vienas iš teisinės valstybės principo elementų greta teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, kuriuos visus privalo užtikrinti valstybė. Teisėtų lūkesčių apsaugos principas taip pat reiškia įgytų teisių apsaugą, t. y. asmenys turi teisę pagrįstai tikėtis, kad jų pagal galiojančius įstatymus ar kitus teisės aktus įgytos teisės bus išlaikytos nustatyta laiką ir galės būti realiai įgyvendinamos. Neužtikrinus teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise.

Pastebėtina, kad šiuo tiriamu atveju, nepriėmus sprendimo per teisės aktuose nustatyta terminą, užsienietis buvo priverstas atsisakyti darbo ir išvykti iš Lietuvos.

14. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Migracijos departamentas, vykdydamas teismo sprendimą išnagrinėti užsieniečio prašymą iš naujo, nesilaikė teisės aktuose numatytų sprendimo priėmimo terminų, o nesilaikydamas terminų, nesivadovavo gero viešojo administravimo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principais, neveikė apdairiai bei rūpestingai, todėl Skundas pripažįstamas pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

15. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X skundą dėl Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos pareigūnų veiksmų, vilkinant prašymo dėl leidimo laikinai gyventi Lietuvoje nagrinėjimą, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJA

16. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktorei pakartotinai rekomenduoja imtis priemonių, kad Migracijos departamentas laikytųsi prašymų nagrinėjimo procedūrų ir terminų, sprendimus priimtų per įmanomai trumpiausią terminą bei teiktų išsamius ir nedviprasmiškus atsakymus į prašymus.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus prašoma informuoti **Pareiškėją ir Seimo kontrolierę** (rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus ir juos pagrindžiančius dokumentus Seimo kontrolierei pateikti per E. pristatymo informacinę sistemą ar el. p. ombuds@lrski.lt).

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė

¹ Reprerentatyvi gyventojų apklausa, atlikta rinkos ir visuomenės nuomonės tyrimų kompanijos „Spinter tyrimai“ 2023 m. sausio mėn., Lietuvos advokatūrai užsakius, parodė, kad „galimybės apginti savo, kaip paprasto žmogaus, teises prieš valstybę vertinamos kaip praktiškai neįgyvendinamos“ (šaltinis: <https://www.infolex.lt/portal/start.asp?act=news&Tema=53&str=128969>)